

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 48.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardagin 2. desember 1939.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævsavonarstöðum
og skrifstovuni. Telf. 143.

13. árg.

Sjálvstýris- og sambandsmanna fimbulsvetur í føroysku politisku søgu.

inntil

javnaðarmenn komu uppí við fruktharum arbeiði.

Eitt berligt tíðarskeið — tann tíðin, sambandsmenn og sjálvstýrismenn vóru einastu flokkar í føroyskum politikki! Ein deyðatíð — ein dapur og kaldur fimbulsvetur í politisku søgu okkara.

Frá 1906 og til javnaðarmenn komu upp í politikkinn her á landi, stóð alt í naggatóðni. Ein endaleys togan um tað nationala, tað »statsrættsliga ella »føroyskt og danskt»...

Ein endaleys træta, ið skjeyt hitt sociala, hitt økonomiska og mentunarlaga og veruliga nationala til viks — tað var sjálvstýris- og sambandspolitikkurin.

Tað paradoksala við hesum er, at hann djúpast sæð ikki av álvara hevur barst um tað nationala ella statsrættsliga ella føroyskt og danskt. Tí báðir flokkarnir hava bedýrað yvir fyri Føroya fólk.

at teir eru nationalir og kenna seg sum 100 % Føroyingar.

at teir elska føroyskt mál og vilja varðveita tað á besta hátt, at teir ikki vilja loysing men bestu samvinnu og ríkisfelagskap við Danmark, og at Føroyingar skulu læra at kenna og brúka danskt mál í talu og skrift.

Men yvir fyri hvørjum øðrum hava teir dynjað við brigslí.

Sjálvstýrismenn hava stemplað sambandsmenn fyri at vilja kova alt føroyskt og geva seg og sít fólk upp til týning sum Føroyingar.

— Og sambandsmenn hava kastað sjálvstýrismönnum fyri at vilja halda Føroyingum frá øllum, sum er danskt, og loysa statsliga sæð frá Danmark.

Einki skil hevur verið á hesum stríði. Eitt stríð um »vedurhanar», um »keisarans skegga» — um nakað heilt annað enn tað, ið teir hava sagt seg at

stríðast um og fyri.

Sannleikin er nevniliga tann, at partarnir innast inni, í sjálv-ari róluni, hava verið samdir — teir hava verið líka nationalir ella ónationalir. Hetta ljóðar rangvort, sum ein uppástandur, ið er í stríð við seg sjálvan. Men tað er ikki so — hin stóra líkheitin og felagsskapur sjálvstýris og sambandsins millum er og hevur verið teirra konservativa og ofta ósociala støða.

Eitt orðatak sigur, at ofta leypa trøll í orð. Nakað av hesum er við at henda við útleypararnar av teim gomlu

høvuðsflokkunum. Tað vilja vit viðganga. — Teir eru við at reka út í tað veruliga »ultra danska» ella »ultra føroyska»: eina stórðanisering ella eina avgjorda loysing.

Eitt kvamsvís stríð!

Henda ræðuliga flokja og ógreiða reið sum ein ónd marra yvir okkara fátæka fólk, forðaði øllum nationalum, socialum og fíggjarligum framtaki í okkara landastýri.

Hetta vónleysa naggatóða var okkara fólk heft í, tá ið hin føroyski javnaðarflokkurin legði uppí og av øllum alvi royndi at fáa okkara land at taka upp lívsins brennandi sociala, økonomiska og mentunarlaga spurningar, ið høvdu lígið kvøddir av sjálvstýrisins og sambandsins flokkachaivinismum. Samstundis skóru javnaðarmenn íggjøgnum í tí nationala, tóku avgjorda støðu og loystu trætumálið í kirkju-, skúla- og málspurninginum.

**Eitt stutt yvirlit yvir tingarbeiðið, síðani
javnaðarmenn komu á ting:**

**Hitt sociala,
økonomiska
vinnulivið á sjógv og landi,
skúla- og mentunarmál,
loysing av tí nationala spurninginum**

**hava verið teir reyðu træðiririr í javnaðarflokksins
arbeiði á tingi.**

Nú tingsetan er liðug, og kvinnur og menn skulu meta tað arbeiði, ið gjørt er av teim føroysku politisku flokkunum, skulu vit í stuttum vísa á høvuðsfættirnar og úrslit av javnaðarmanna politikki á tingi.

Hin sociali spurningurin:

Javnaðarmenn tóku uppáttur hitt felda kravið um **ellisrentu og invalidrentu**.

Um enn ógviliga sterkt skert av afturhaldsflokkunum so er hetta kravið gingið íggjøgnum við einari ellis- og invalidrentulóg fyri Føroyar.

Javnaðarmenn reistu kravið um **kontanta lønirindan til arbeiðarar og fiskimenn**.

Ein kontantbetalingarlóg er

íggjøgnumförd, um ikki jást í tí skili, sum javnaðarmenn settu uppskot um, so má hon tó metast fyri eitt framstíg. Arbeiðsmenn á teim stórru plássunum sum í Vági og á Tvoroyri fáa við hjálpi av útbetalingsarkann-tóri arbeiðslønina kontant. Og við **longrunninum** koma fiskimenn eisini at fáa kontantan pening um hendi umframt tryggjan av eini minstu fortjenastu, meðan hann er á langfara fiskiskipi.

Javnaðarmenn reistu málið um ein stóran hjálpargrunn. Staturin hevur játtað 10.000 og lögtingið 4000 kr. árliga til útbýtingar, fyríbils fyri 3 ár. At bæði statur og lögting vil halda fram við at lata til sjúkar fiski-

menn, er givið.

Við **initiativ** frá javnaðarmönnum (í tí socialdemokratiska ministeriinum) eru sjúkrahús- og sjúkrakassanna økonomisku viðurskiði við at koma aftur á rættkjøl. Aftrat at taka ein stóran part av sjúkraútreiðslunum við staturin í teim fyrstu árunum byggja sjúkrahús á Tvoroyri, víðka »Dr. Alexandrines Hospital» og byggja eitt sinnisjúkrahús í Havn.

Jarðabrúkið.

Javnaðarmenn reistu kravið um seta nevnd til viðgerðan og út- arbeidan av einum samlaðum plani til reformering og útvikling av okkara jarðabrúki.

Úrslitið av hesum arbeiði er jarðareformurin.

Við tí uppskoyti, sum jarð- umskipanin fær ífylgju upp- skotunum frá »erhvervskom- missiónini», ið var sett av javnaðarmanna ministeriinum, vil jarðareformurin tilføra tí føroyska jarðabrúkinum í tey fyrstu 10 árin, frá tí hann kom í gildi, um 2 milliónur, tveir milliónur.

Javnaðarmenn (javnaðar- manna ministerið) skapti hin fyrsta finansplánin, sum hevur veitt stuðning til **havna- og vega- gerðina** tey seinastu 5 árin fyri um 2,5 millión.

Javnaðarmenn (javnaðarmini- sterið) bjóðaði til finansplans- samráðingar.

Hesin finansorðingur vil bota kommunanna ringu fíggjarfor- hold, veita sjúkrakassum, sjúkra- húsum, kommunum til vega- og havnamál, social og onnur endamál, kapitaliserað fyri eitt tíðarskeið uppá 5 ár, út ímóti 7 milliónum.

Javnaðarmenn (javnaðarmini- sterið) setti **erhvervskommissión- ina** til viðgerðan av tí føroyska vinnulívinum.

Úrslitið av hesari kommissión er í seinasta blaði og aðrastaðni í blaðnum greitt frá. Vit skulu í hesum sambandi bara nevna longrunnin, byggilánsgrunnin, landbrúkksskúlan, fiskaskóluna, stuðning til royndarfiskiskap, byggjan og keyp av skipum og motorum, ísvirkjum, ídnað, meiri jarðadyrkan, eplagoymslur, seyðahús, gartnarfir, handverk, heimavirki, telefon- og telegraf- samband við útheimin og Suð-

„SMIRIL“

Vegna ketilreinsan 5.-8. decem- ber siglur m/b. »Viðanes» í »Smiril» rutu týsdagin tann 5., mið- vikudagin tann 6. og tórshavn tann 7. (bert eina ferð á Miðvág).

M/b. »Kvikk» siglur fyri m/b. »Viðanes» týsdagin tann 5.: Tórshavn—Gøtu—Klakksvík o.s.v.— Gjógv—Fuglafjørð—Klakksvík og aftur til Havnar miðvikumorgunin.

Fríggjadags-túrurin til Suður- oyar verður **ikkj** gjørdur.

Leygardagin 9. siglur »Smiril» aftur regluliga.

Frakt- og billett-takslir fyri »Smiril» og »Viðanes» verða broyttar frá og við 1. dec. at rokna. Tórshavn, 28./11.—1939.

Administrator.

Sjúkrakassin.

Limirnir verða hervedið biddin um, at siga kassameistararum frá, hvønn lækna teir vilja hava í 1940. Frá má verða sagt, áðrenn kl. 7 hósadagin 21. desember.

Tað er at velja ímillum Axel Poulsen, kommunulekna, og tann ella teir, ið koma at rokja amtslæknapraksisin.

Tórshavn, 30. november 1939.

Nevndin.

uroy, umframt nógv onnur týðningarmikil mál.

Mentunar-, mál- og skúla- spurningurin.

Javnaðarmenn skóru íggjøgnum í málspurninginum, so føroyskt mál nú hevur vunnið fallan rætt í skúla og kirkju. Rættarmálsspurningurin er enn ikki heilt loystur — men vónandi verður tað at eydnast eisini at fáa frið í hesum føri.

Javnaðarmenn (javnaðarmini- sterið) hava sett fram uppskot til eina mentunarskipan, hvar- eftir børn koma at hava ókeypis atgongd til ein einheits menta- skúla: real-, studentaskúla og seminarium. 16 næmingar av bygd, ið søkja henda skúla, vilja aftrat fáa frítt vistarhald á einum kostskúla. Hetta má metast fyri eitt hitt stórsta skúla- og mentunarfremstíg í Føroyum.